

‘De helft van de Nederlandse drinkwaterbronnen is kwetsbaar’

Lieve Declercq vertrekt na vijf jaar als ceo van drinkwaterbedrijf Vitens. In Nederland komt het beste water niet uit de fles, maar uit de kraan, zegt ze trots. Maar ze is ook bezorgd

Door Carel Grol

L

Lieve Declercq heeft, zegt ze lachend, een enorme voorraad bidons in huis staan. ‘Volgens mijn man kunnen we er jaren mee door.’ Om te vullen met kraanwater, ter consumptie. ‘Als ik in een restaurant zit en er wordt geen kraanwater geschonken, dan loop ik niet weg. Maar ik zal er niet terugkomen.’

Trots op kraanwater? Ze twijfelt even. ‘Misschien moeten we het meer uitdragen. Het is een lokaal product. Het is duurzaam. En het is vers. Geen chloor erbij dus. Binnen 24 uur nadat het water wordt opgepompt, wordt het ook geconsumeerd. Dat is toch een fijne boodschap.’

Het zijn zaken waar ze zich ook niet per se bewust van was toen ze vijf jaar geleden bestuursvoorzitter werd van Vitens. Dat is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Afgelopen jaar leverde het bedrijf 337 miljoen kuub drinkwater door bijna 50.000 kilometer aan leidingen. Omzet: €349 mln. Vitens is in handen van 110 aandeelhouders: provincies en gemeenten.

Dit zijn de laatste dagen voor Declercq (51) bij Vitens. Ze maakt op 1 september de overstap naar Spie Nederland, onderdeel van het Franse installatiebedrijf Spie. ‘Het is een natuurlijk moment om ergens anders naartoe te gaan’, zegt Declercq. Maar ze vertrekt met een waarschuwing. ‘Nederland is naïef.’

V Hoe bedoelt u?

‘We kijken naar Californië en de water tekorten daar. Die hebben niet alleen te maken met de droogte. Er is daar ook willekeurig aan olie- en gaswinning gedaan. In Nederland is de helft van de waterbronnen kwetsbaar, en dat percentage neemt toe. Natuurlijk is dat zorgelijk. Het is naïef om te veronderstellen dat toestanden zoals in Californië hier niet kunnen voorkomen.’

‘**Waarom heeft een chemische fabriek nog geen verplichte zuiveringsinstallatie voor afvalwater?’**

V Waarin zit die kwetsbaarheid?

‘Ten eerste is er, wat ik noem, de economisering van de ondergrond. Tien of twintig jaar geleden waren er misschien twee spelers: drinkwaterbedrijven en de NAM, die gas wint. Nu zie je warmte-koudeopslag, geothermie (aardwarmte door in grote dieptes te boren, red.), afvalwateropslag, er wordt gesproken over CO₂-opslag. Dat heeft allemaal invloed op de grond. En hoe zorgvuldig gaat dat allemaal?’

‘Daarnaast is er de landbouw: bestrijdingsmiddelen, overbemesting. Het gehalte organische stoffen in de bodem wordt minder. De bodem wordt dus minder vruchtbaar en laat stoffen door die uiteindelijk in het drinkwater komen.’

V Maar de trend in landbouw is meer grootschaligheid. En geothermie zou aan de vooravond staan van een enorme opleving. Komt het drinkwater daarmee in gevaar?

‘Het is wel iets waar we over na moeten denken. In de Achterhoek is Vitens betrokken bij een project met driehonderd boeren. Ze mesten anders en planten anders. Daardoor is de bodem daar rijker en houden de planten meer water vast, waardoor er minder stoffen uitspoelen naar het grondwater. Iedereen blij. Wat ik zeg, is: we moeten in Nederland anders, bewuster omgaan met de boeren en de grond.’

V Klinkt dat niet wat zweverig?

‘Het is gewoon circulaire economie. De waarde van de bron zien mensen pas als het te laat is. In Enschede hebben we water dat door de brand bij bandenfabrikant Vredestein in 2003 zo verontreinigd is dat daar geen drinkwater meer mee te maken valt. Nooit. Althans, niet op een economische manier. Uiteindelijk kunnen we alles zuiveren, maar dan wordt het veel te duur, heel complex en kost het veel te veel energie.’

‘We zullen keuzes moeten maken. Stel dat een gemeente geothermie wil en er is ook drinkwater. Bij de geothermie-boringen zullen ook chemicaliën worden ingezet. Als daar iets misgaat, kan dat drinkwaterbronnen vervuilen. Moet je dan een stuk kortetermijn economisch gewin laten lopen? Dat zijn de keuzes die straks echt gemaakt worden. Economische beslissingen ten bate van de waterkwaliteit.’

‘Op dit moment zie je dat chemische fabrieken “lozen op de norm”. Ze voldoen daarmee aan de milieunormen, maar er belanden nog steeds veel schadelijke stoffen in het water. Waarom hebben zij geen verplichte afvalwaterzuiveringsinstallatie? Hoeveel ziekenhuizen zijn er met zo’n installatie? Twee misschien. Er is een Deltaplan voor de waterkwaliteit, maar de investering is daarin niet benoemd.’

CV

Lieve Declercq (17 april 1966) studeerde tot 1989 business engineering en technische bedrijfskunde in Leuven.

Na haar opleiding ging ze aan de slag bij Esso Benelux. Ze was onder meer oil trader en marketing- en salesmanager van de Esso Card.

Daarna werd ze marketingdirecteur bij de Van Gansewinkel Groep en vervolgens (sinds 2002) managing director bij dochteronderneming Maltha Glasrecycling.

Sinds 1 september 2012 is Lieve Declercq directievoorzitter van Vitens. Op 1 september van dit jaar stapte ze over naar technisch dienstverlener Spie Nederland.

Declercq: ‘Het is naïef om te veronderstellen dat toestanden zoals in Californië hier niet kunnen voorkomen.’

FOTO: MARK PRINS VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

V Want meer zuiveren is duurder?

‘Zo eenvoudig is het. We produceren water in de buurt van Dalfsen, en dat is vier keer zo duur als op de Veluwe. Het kost meer energie en is belastender voor het milieu. Bovendien kun je je ook afvragen: waar stopt onze zuiveringsopdracht? Aan de ene kant zullen we altijd zuiveren, vanwege onze maatschappelijke verantwoordelijkheid als drinkwaterbedrijf. Maar aan de andere kant zijn wij geen “zuiveringsbedrijf”. Wij zijn er niet om milieuvervuiling weg te zuiveren.’

V Iets anders. U gaat per 1 september naar Spie, een commercieel bedrijf. Nu zit u bij Vitens, een publiek bedrijf in een gereguleerde markt. Is zo’n publiek bedrijf niet veel makkelijker?

‘Het is juist moeilijker. Je moet een strategie ontwikkelen waar die niet als vanzelf gecreëerd wordt. Bij een vrije keuze is het: bevalt de dienstverlening niet, dan vertrek je. Dat kan niet bij een waterbedrijf. Toch moet je een relatie met de klant opbouwen. Ik vind dat lastiger dan bij een commercieel bedrijf.’

V Maar in zo’n monopoliepositie komt het geld toch automatisch binnen?

‘Ik heb wel eens iemand horen zeggen: waarom verhoog je de prijs voor een kuub water niet met één cent? Dan heb je aan het eind van het jaar €3 mln omzet extra. Niemand die het merkt en niemand zegt: de prijs is te hoog. Maar je zou eigenlijk omgekeerd moeten denken. Ik heb gezegd: ik wil het maatschappelijk bedrijf leiden als een commercieel bedrijf. Voor het zeer hypothetische geval dat een er een private-equitymaatschappij zou kunnen aankloppen, wil ik de beste van de klas zijn. Doordat de operationele kosten zijn verlaagd, en ook door de lage rente, zijn onze tarieven verlaagd. We hebben afgelopen jaar €17 mln teruggegeven aan de maatschappij. Volgend jaar wordt dat ongeveer €20 mln.’

‘Verder hebben we veel minder kosten aan reststromen. Humuszuur uit Fries grondwater is milieuvriendelijk en wordt gebruikt bij de bemesting van grond. Voor ijzer en kalkzout dat we uit het water halen, is nu een markt. Dat gebeurde voorheen niet. Die reststoffen gingen naar de afvalverbranding.’

V Wat laat u achter?

‘Een mooie strategie met een onderzoeksagenda. Er ligt een goed fundament voor de volgende directie. En vergeet niet: het draait altijd om kwaliteit en continuïteit. 99,999% van de tijd hebben we water. En als we dat niet hebben, willen we worden gewaarschuwd. We hebben een grootschalig “smart water grid” aangelegd in de provincie Friesland. Daarmee hebben we een lekmonitor voor werkzaamheden. Als er ergens in een straat een half uur geen water is, kunnen we dat straks “on the spot” meedelen aan de mensen, via een appje. Dat was er niet toen ik er kwam. Vroeger moest je gewoon een ochtend wachten.’

V Tot slot: koopt u ooit nog water uit een fles?

Declercq lacht weer. ‘Misschien als ik in het buitenland ben. Maar in Nederland komt het beste water echt uit de kraan. Geen verpakking, je weet waar het vandaan komt, je kunt het vertrouwen. En het heeft niet allemaal kilometers gemaakt voor het transport, zoals flessenwater. Als je een jaar alleen maar kraanwater drinkt, heel royaal ook nog, kost je dat minder dan €1. Doe je dat met flessen, dan kost je dat duizenden euro’s.’

Carel Grol is redacteur van Het Financieel Dagblad

